

Deelresultaat van project Innovatie van Zorgopleidingen en Zorg (IZO): leer-werk-gemeenschap Vitaliteit & Participatie in Venlo-Blerick

Versie 01-09-2019

Dit product is ontwikkeld gedurende IZO en wordt mede mogelijk gemaakt door een financiële bijdrage van het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling in het kader van OPZuid, Provincie Limburg en Gemeente Venlo.

provincie limburg

Aanleiding

In het project Innovatie van Zorgopleidingen en Zorg (IZO) hebben verschillende partners gewerkt aan de ontwikkeling van een nieuwe brede bachelor Gezondheid. De start van deze opleiding is voorzien in september 2020. De aanleiding, inhoud en werkwijze staan beschreven in het Informatiedossier Toets Nieuwe Opleidingen Bachelor Gezondheid, versie 21-06-2018.

De brede bachelor Gezondheid gaat zorgen voor professionals op het gebied van wonen, welzijn en zorg die een bijdrage kunnen leveren aan het voorkómen van ziekte of beperkingen (preventie) en aan het bevorderen van positieve gezondheid (vitaliteit en participatie). De studenten gaan volledig in de praktijk leren, dus niet in schoolbanken. Daartoe is in het IZO-project een aantal praktijklabs of leer-werk-gemeenschappen, ook wel communitie of practice¹ genoemd, ontwikkeld: plaatsen waar studenten samen met reeds werkzame professionals, burgers, docenten en onderzoekers, in verschillende contexten kunnen leren, werken en innoveren. Vooruitlopend op de komst van studenten van de nieuwe bachelor Gezondheid, kunnen reeds vanaf het studiejaar 2019/2020 studenten van reguliere opleidingen op mbo- en hbo-niveau participeren in deze leer-werk-gemeenschappen.

In deze notitie wordt een van de leer-werk-gemeenschappen van het IZO-project beschreven en wel de leer-werk-gemeenschap Vitaliteit & Participatie in Venlo-Blerick. Bij dit deelresultaat van het IZO-project komen achtereenvolgens de volgende aspecten van de leer-werk-gemeenschap aan de orde:

- Welk resultaat willen de deelnemers bereiken?
- Hoe willen de deelnemers dit resultaat bereiken?
- Wie zijn de deelnemers?
- Wat is de fysieke locatie?
- Welke activiteiten vinden er plaats?
- Welke inbreng leveren de deelnemers en hoe wordt deze inbreng gefinancierd?
- Wat is het leer-werk-programma (inhoud en methodiek)?
- Welke pilots zijn uitgevoerd ter validatie van het leer-werk-programma?

Welk resultaat willen de deelnemers van de leer-werk-gemeenschap bereiken?

De deelnemers van de leer-werk-gemeenschap willen wijken in Venlo – om te beginnen de wijk Venlo-Blerick – maken tot plekken waar burgers met trots willen wonen en leven. Zij zien graag wijken ontstaan waarin burgers vooral zelf initiatieven nemen als het gaat om het bevorderen van de vitaliteit van zichzelf en hun leefomgeving. Hiertoe behoren het bevorderen van (positieve) gezondheid, onderlinge betrokkenheid en de ondersteuning van kwetsbare burgers (bijvoorbeeld eenzame of verwarde mensen), het verminderen van laaggeletterdheid, drugsoverlast en criminaliteit, het stimuleren van deelname aan scholing, arbeid of vrijwilligerswerk en het realiseren van een aantrekkelijke (gebouwde) openbare leefomgeving. De concepten van positieve gezondheid² en zelfsturende vitale gemeenschappen³ vormen hierbij het uitgangspunt.

Tevens willen de deelnemers een omgeving realiseren, waarin (aankomende) professionals het aantrekkelijk vinden om samen – en vooral ook samen met burgers – resultaatgericht te leren, werken en innoveren. Dat betekent een omgeving waarin ook zij trots kunnen zijn op de gerealiseerde oplossingen voor knelpunten en behoeften in de wijk.

¹ Wenger E. Communities of practice: learning, meaning and identity. Cambridge university press, 2007.

² Huber M, van Vliet M en Boers I. Heroverweeg uw opvatting van het begrip 'Gezondheid'. Nederlands Tijdschrift voor Geneeskunde. 2016;160:A7720.

³ Custers J en Schmitz G (red.) Zelfsturende vitale gemeenschappen: ervaringen van de proeftuin zelfsturing. Eburon, 2012.

Hoe willen de deelnemers dit resultaat bereiken?

De deelnemers willen het bovenstaande bereiken door middel van een leer-werk-gemeenschap waarin (aankomende) mbo- en hbo-professionals vanuit verschillende organisaties (zoals de gemeente, bedrijven, onderwijsinstellingen, woningcoöperaties, welzijns- en zorgorganisaties) op verschillende vakgebieden (zoals bouw, facility management, ict, ondernemen, personeelsbeleid, techniek, wonen, welzijn en zorg) samen met burgers in de wijk en met docenten en onderzoekers van onderwijs- en kennisinstellingen op zoek gaan naar de meest effectieve en efficiënte, integrale oplossingen voor gesignaleerde knelpunten en behoeften. De ABCD-methodiek (Asset-Based Community Development)⁴ vormt hierbij het uitgangspunt.

Wie zijn de deelnemers?

In eerste instantie nemen (aankomende) professionals en burgers van de volgende organisaties deel aan de leer-werk-gemeenschap; desgewenst kunnen t.z.t. ook andere organisaties aansluiten:

- Gemeente Venlo
- Burgerorganisaties: Buurt Bestuurt Vastenavondkamp, Buurt Bestuurt Annamkamp, Achter de voordeurproject Bomenbuurt (via Antares) en Klankbordgroep Zelfregie Centrum Blerick.
- Werkveldorganisaties⁵: Assist Jeugdwerk, Dichterbij, GGD Limburg-Noord, Met GGZ, Phliss, Philips, PSW, Synthese, Proteion, Wel.Kom en Zorggroep.
- Onderwijsorganisaties: ROC Gilde Opleidingen, Fontys Hogescholen en Zuyd Hogeschool.

Wat is de fysieke locatie van de leer-werk-gemeenschap?

De leer-werk-gemeenschap is fysiek gelokaliseerd in vijf zogenoemde Huizen van de Wijk. Hoofdlocatie is Huis van de Wijk Boulevard Hazenkamp, Albert Verweystraat 6, 5921 AZ Venlo. Een Huis van de Wijk is een ontmoetingsplaats voor buurtbewoners, vrijwilligers, verenigingen en professionals die zich inzetten voor hun wijk. Er vinden allerlei activiteiten plaats waardoor mensen prettig, comfortabel en veilig in hun eigen wijk kunnen blijven wonen. Elk Huis van de Wijk is anders, want het zijn de wijkbewoners die samen invulling geven aan de activiteiten die er plaatsvinden.

De gemeente Venlo heeft ruim 20 Huizen van de Wijk, waarvan vijf in het stadsdeel Blerick. Hoewel elk Huis van de Wijk anders is, is er ook een aantal overeenkomsten. Zo heeft ieder Huis van de Wijk te Blerick de functie van buurtcentrum: een plek waar wijkbewoners elkaar kunnen ontmoeten en zich kunnen ontplooiën. Bij de meeste Huizen van de Wijk is tevens een Informatie- en Adviespunt ingericht: wijkbewoners kunnen hier terecht voor informatie en advies over wonen, welzijn, werk, inkomen, jeugd en zorg. Aan de Huizen van de Wijk zijn sociale wijkteams en buurtteams verbonden. Wijkbewoners kunnen bij de sociale wijkteams terecht voor hulp en ondersteuning en de aanvraag van Wmo-voorzieningen zoals huishoudelijke hulp of een rolstoel. De buurtteams zorgen voor de aanpak van relatief eenvoudige zorg- en ondersteuningsvragen. Tenslotte is ook KanDoen een onderdeel van de Huizen van de Wijk te Blerick. KanDoen brengt mensen uit een buurt samen om elkaar te helpen.

Welke activiteiten vinden plaats in de leer-werk-gemeenschap?

In de leer-werk-gemeenschap worden de volgende activiteiten uitgevoerd:

1. Dienstverlening in de wijk
2. Opleiding en scholing in de wijk

⁴ Brörmann N. Methodebeschrijving ABCD: databank effectieve sociale interventies. Movisie, 2010.

⁵ De definitieve deelname van werkveldorganisaties is mede afhankelijk van de uitkomst van aanbestedingsprocedures bij de gemeente Venlo.

3. Onderzoek en innovatie in de wijk

De genoemde activiteiten vinden tegelijkertijd plaats, maar maken gebruik van verschillende financieringsbronnen (zie hieronder de beschrijving van de inbreng van de deelnemers van de leer-werk-gemeenschap en de financiering van deze inbreng). De dienstverlening aan burgers vindt plaats door reeds werkzame professionals in samenwerking met burgers en (aankomende) professionals die een opleiding of scholing op mbo- of hbo-niveau volgen. Waar mogelijk en wenselijk worden nieuwe diensten en producten ontwikkeld en geïmplementeerd (innovatie) en de effecten hiervan onderzocht. Dit laatste kan zo nodig met inzet van bijzondere expertise, bijvoorbeeld van een lector of docentonderzoeker.

Welke inbreng leveren de deelnemers en hoe wordt deze inbreng gefinancierd?

Hieronder staat kort aangegeven welke inbreng de deelnemers leveren aan het functioneren van de leer-werk-gemeenschap en hoe deze inbreng wordt gefinancierd:

1. De gemeente Venlo en de betrokken werkveldorganisaties leveren concrete diensten aan (kwetsbare) burgers op het gebied van welzijn, wonen en zorg. Deze dienstverlening wordt gefinancierd via de voor deze instellingen en aandachtsgebieden beschikbare budgetten en door eigen betalingen van de betreffende burgers.
2. De betrokken onderwijsorganisaties zorgen voor studenten die in het kader van hun opleiding projectopdrachten kunnen uitvoeren. Deze opdrachten leveren een bijdrage aan (de verbetering van) de hierboven genoemde dienstverlening. De inzet van studenten wordt gefinancierd via de voor de onderwijsorganisaties beschikbare onderwijsbudgetten. Zo mogelijk ontvangen de studenten van de betrokken werkveldorganisaties een stage- en/of reiskostenvergoeding.
3. De werkveld- en onderwijsorganisaties zorgen voor werkveld- en docentbegeleiders die de leer-werkenden (met name studenten, maar ook reeds werkzame professionals en/of burgers) kunnen coachen in hun opleidings- of deskundigheidsbevorderingstraject. De onderwijsorganisaties zorgen voor training van werkveld- en docentbegeleiders opdat zij over de benodigde coachingsvaardigheden beschikken. De training wordt door de onderwijsorganisaties gefinancierd. De inzet van getrainde werkveldbegeleiders wordt gefinancierd via de voor het werkveld beschikbare budgetten voor dienstverlening en de inzet van docentbegeleiders wordt gefinancierd via de voor het onderwijs beschikbare budgetten voor onderwijs.
4. De onderwijsorganisaties zorgen voor het beschikbaar stellen van studiemateriaal aan de leer-werkenden, zoals bijvoorbeeld instructies, achtergrondinformatie en weblectures. Ook zorgen zij voor een digitale werk-leer-omgeving t.b.v. communicatie tussen leer-werkenden onderling, tussen leer-werkenden en begeleiders, het monitoren van studieresultaten etc.
5. De onderwijsorganisaties zorgen zo nodig/gewenst voor de inzet van bijzondere expertise (bijvoorbeeld van een lector of docentonderzoeker) voor het beantwoorden van complexe praktijkvragen. Deze inzet wordt zo veel mogelijk geleverd op basis van wederkerigheid (wederzijds met gesloten beurs inzetten van expertise vanuit het onderwijs richting het werkveld en vanuit het werkveld richting het onderwijs) en/of door aanvullende projectsubsidies.
6. De gemeente Venlo stelt een aantal ruimten in de Huizen van Wijk in Venlo-Blerick ter beschikking (met wifi) waar de leer-werkenden, hun opdrachtgevers en begeleiders terecht kunnen voor het werken (op de eigen laptop) aan praktijkopdrachten, onderling overleg, het presenteren van (tussen)resultaten etc.

Wat is het leer-werk-programma (inhoud en methodiek)?

Inhoud

In de leer-werk-gemeenschap stellen (aankomende) professionals en burgers de hulpvraag van burgers vast vanuit een breed perspectief. Dit betekent dat zij zich niet uitsluitend richten op de hulpvraag zelf, maar ook op de leefomgeving en –omstandigheden van de betreffende burgers. Zij leren dus breed (integraal) te kijken

en te werken. Studenten van de nieuwe bachelor Gezondheid leren t.z.t. de zes dimensies/pijlers van positieve gezondheid kennen en toepassen. Dit betekent dat zij er voor zorgen dat acties met en voor burgers ten behoeve van gezondheid, zo veel mogelijk bijdragen aan deze dimensies. De leerinhoud van de nieuwe bachelor Gezondheid staat uitgebreid beschreven in het Informatiedossier Toets Nieuwe Opleidingen Bachelor Gezondheid, versie 21-06-2018.

Studenten van bestaande opleidingen leren eveneens het concept positieve gezondheid kennen, maar volgen verder vooral de leerinhoud van hun eigen opleiding, bijvoorbeeld in het kader van een keuzemodule, minor, stage of afstudeeropdracht.

Methodiek

Uitgangspunt voor het leerproces is de HILL-methode (High Impact Learning that Lasts)⁶. De leer-werk-gemeenschap is dusdanig ingericht dat de (aankomende) professionals (de leer-werkenden), op hun eigen niveau zelfstandig taken kunnen uitvoeren en onder begeleiding nieuwe taken en vaardigheden kunnen aanleren. De vragen vanuit de praktijk, met name van burgers en reeds werkzame (collega) professionals (de opdrachtgevers), zijn het uitgangspunt voor de leervragen. De praktijkvragen worden door de leer-werkenden zo veel mogelijk interprofessioneel aangepakt, waarbij zij met elkaar samenwerken en over de grenzen van hun eigen opleiding, organisatie of vakgebied heen kijken.

De leer-werkenden hebben – voor zover van toepassing binnen de kaders van de eigen opleiding – de mogelijkheid om in de leer-werk-gemeenschap een flexibele, individuele leerwerkweg te volgen. Tegelijkertijd worden zij uitgedaagd om met mede leer-werkenden (volledig of deels) te werken aan een gezamenlijke praktijkopdracht. Binnen deze opdracht zijn individuele deelopdrachten mogelijk.

Als een van de eerste stappen in de leer-werk-route gaat de leer-werkende de praktijkopdracht (zo nodig) herformuleren vanuit het perspectief van de burger. Gedurende de leer-werk-route volgt de leer-werkende een combinatie van twee processen:

1. Een individueel leerwerkproces;
2. Een projectmatig groepsproces.

Bij het leer-werk-proces ligt het accent op het individueel ontwikkelen en toepassen van gewenste rollen en bijbehorende kernhandelingen. Samen met de docentbegeleider wordt een leer-werk-plan opgesteld, waarin staat vermeld welke leeruitkomsten de leer-werkende wil gaan behalen. Dit betekent dat de leer-werkende bij de start ook aangeeft wat hij/zij reeds meeneemt aan kennis, inzicht en vaardigheden. Bij het groepsproces ligt het accent op het projectmatig aanpakken en zo mogelijk (deels) oplossen van een probleem of vraag in de praktijk.

De leer-werkende heeft zo veel mogelijk zelf de regie over het leer-werk-proces. Samen met mede leer-werkenden heeft hij/zij de regie over het aanpakken van het probleem of de vraag in de praktijk. Natuurlijk gebeurt een en ander met regelmatige ondersteuning van praktijk- en docentbegeleiders. Zij bewaken bijvoorbeeld mee of alles gebeurt binnen wettelijke en ethische kaders en – voor zover van toepassing – binnen de kaders van de eigen opleiding. De rollen van de leer-werk-begeleiders kunnen op hoofdlijnen als volgt worden beschreven: de praktijkbegeleider (opdrachtgever) let met name op de relevantie van de uitkomsten van het leer-werk-proces (het eindproduct) voor de dagelijkse praktijk. De docentbegeleider let tevens op het voldoen aan de opleidingseisen van de leer-werkende (leerresultaat). Een meer gedetailleerde beschrijving van de rollen van de leer-werk-begeleiders is te vinden in bijlage 1, waarin een voorbeeld is opgenomen van een leer-werk-route voor een praktijkopdracht van 10 weken. In de leer-werk-route zijn beslismomenten ingebouwd waarop de begeleiders bepalen in hoeverre de leer-werkende door kan gaan met de leer-werk-route. De leer-werkende heeft in principe tenminste een keer per week overleg met de praktijkbegeleider, docentbegeleider en mede leer-werkenden, zodat hij/zij regelmatig feedback ontvangt

⁶ Dochy F, Berghmans I, Koenen AK, Segers M. Bouwstenen voor High Impact Learning: het leren van de toekomst in onderwijs en organisaties. Boom Lemma, 2015.

en waar nodig de aanpak van de leer-werk-route kan bijstellen. Ook kan de leer-werkende dan inhoudelijke vragen stellen. Afhankelijk van de eisen die worden gesteld vanuit de onderwijseenheid die door de aankomende professional / student wordt gevolgd, de eigen voorkeuren, die van mede leer-werkenden en betrokkenen in de leer-werk-gemeenschap, kan de leer-werk-route worden aangepast.

Wat de leer-werkende heeft geleerd, ontwikkeld en toegepast, presenteert hij/zij uiteindelijk aan de praktijkbegeleider (opdrachtgever), docentbegeleider, mede leer-werkenden en burgers. De beoordeling van het eindproduct en het leerresultaat vindt als volgt plaats:

1. De praktijkbegeleider adviseert de docentbegeleider over de bruikbaarheid van het eindproduct.
2. De docentbegeleider beoordeelt zowel het eindproduct als het leerresultaat.

Bij het eindproduct wordt getoetst in hoeverre dit bijdraagt aan de vitaliteit en participatie van (kwetsbare) burgers. Bij studenten van de nieuwe opleiding Gezondheid i.o. wordt specifiek getoetst in hoeverre het eindproduct bijdraagt aan de zes pijlers van positieve gezondheid.

Bij het leerresultaat wordt tevens getoetst welke kernhandelingen de leer-werkende heeft ontwikkeld en op welk niveau (complexiteit en/of mate van zelfstandigheid). Hierbij gelden de eisen die worden gesteld vanuit de eigen (bestaande of nieuwe) opleiding. Toetsing van competenties vindt plaats op vier niveaus conform Miller⁷: weten, weten hoe, laten zien hoe, doen.

De praktijk- en docentbegeleiders worden bij het begeleiden van de leer-werkenden op hun beurt gecoacht door coördinatoren of experts werkpleklers. Dit zijn docenten van Fontys Hogescholen en Zuyd Hogeschool die met succes de leergang werkpleklers hebben gevolgd. Bij ieder van deze onderwijsinstellingen hebben inmiddels tenminste vier docenten deze leergang gevolgd.

Welke pilots zijn uitgevoerd ter validatie van het leer-werk-programma?

Het hierboven beschreven leer-werk-programma is onder meer tot stand gekomen op basis van ervaringen die zijn opgedaan in een aantal pilots die gedurende het IZO-project zijn uitgevoerd en/of geëvalueerd. Hieronder worden deze pilots en de belangrijkste bevindingen kort beschreven.

Er is onderscheid gemaakt tussen twee soorten pilots, te weten pilots die betrekking hebben op:

- een specifieke context (bijvoorbeeld een specifieke wijk, welzijns- of zorginstelling) **waarbinnen** de leer-werkenden hebben deelgenomen;
- een specifieke onderwijs-eenheid (bijvoorbeeld een specifieke module of minor van een reguliere opleiding) van **waaruit** de leer-werkenden hebben deelgenomen.

Pilots met betrekking tot specifieke context

Pilot Huizen van de Wijk Venlo-Blerick

Korte beschrijving

Zoals eerder aangegeven is een Huis van de Wijk een ontmoetingsplaats voor buurtbewoners, vrijwilligers, verenigingen en professionals die zich inzetten voor hun wijk. Er vinden allerlei activiteiten plaats waardoor mensen prettig, comfortabel en veilig in hun eigen wijk kunnen blijven wonen. De gemeente Venlo heeft ruim 20 Huizen van de Wijk, waarvan vijf in het stadsdeel Blerick. Aan de Huizen van de Wijk zijn sociale wijkteams en buurtteams verbonden. Wijkbewoners kunnen hier terecht voor hulp en ondersteuning en de aanvraag van Wmo-voorzieningen zoals huishoudelijke hulp of een rolstoel.

⁷ Miller G. The assessment of clinical skills/competence/performance. *Academic Medicine*, 1990; 65, 63–67. Van Berkel H, Bax A en Joosten-ten Brinke D. Toetsen in het hoger onderwijs. Bohn Stafleu van Loghum, 2017.

In de periode van 5 februari 2018 t/m 22 juni 2018 hebben twee derdejaars studenten van de opleiding Pedagogisch Werker Jeugdzorg niveau 4 van ROC Gilde Opleidingen – in plaats van reguliere lessen – en twee derdejaars studenten van de opleiding Verpleegkunde van Fontys Hogescholen – in het kader van de minoren Geestelijke Gezondheidszorg en Maatschappelijke Gezondheidszorg – een praktijkopdracht bij de Huizen van de Wijk (met name Boulevard Hazenkamp) in Blerick-Venlo uitgevoerd. Tevens hebben hier drie derdejaars studenten van de opleiding Social Work van Fontys Hogescholen in de periode van 5 februari 2018 t/m 31 mei 2018 een praktijkopdracht in het kader van hun jaarstage uitgevoerd. Bij het uitvoeren van de praktijkopdrachten hebben de studenten zo veel mogelijk het in deze notitie beschreven programma en methodiek van de wijkleerwerkplaats gevolgd. Tegelijkertijd hebben zij de specifieke studie-eisen van hun eigen opleiding gevolgd.

Belangrijkste bevindingen

Doordat het programma en de methodiek van de wijkleerwerkplaats waren gericht op studenten van de nieuwe brede bachelor Gezondheid i.o., maar de studenten afkomstig waren van reguliere opleidingen met eigen, specifieke studie-eisen, ontstond er vaak een spanningsveld tussen wat voor de opdrachtgevers en studenten wenselijk en mogelijk was. Omdat de studenten voor hun studiepunten afhankelijk waren van hun eigen opleidingseisen, hebben zij vaak de bijbehorende criteria i.p.v. de criteria van de nieuwe opleiding i.o. gevolgd. Niettemin heeft de pilot informatie opgeleverd voor de (door)ontwikkeling van nieuwe (wijk)leerwerkplaatsen. De volgende verbeterpunten kwamen naar voren:

- Zorg er voor dat leer-werkenden alle werkdagen op locatie kunnen zijn i.p.v. slechts enkele dagen; dit geeft meer structuur.
- Werk met één docentbegeleider op locatie i.p.v. verschillende docentbegeleiders vanuit de opleidingen; dit is voor de leer-werkenden eenduidiger.
- Maak de praktijkbegeleider (opdrachtgever) meer eigenaar van de studieopdracht; hierdoor wordt de koppeling met de praktijk sterker. Zorg er tevens voor dat de leer-werkende te maken heeft met één opdrachtgever.
- Zorg er voor dat de docentbegeleider(s) voldoende praktijkkennis hebben en dat de praktijkbegeleiders voldoende onderwijskennis hebben; zorg er tevens voor dat alle begeleiders voldoende coaching vaardigheden hebben.
- Werk zo veel mogelijk met studenten in het kader van een afstudeeropdracht; bij afstudeeropdrachten is de periode dat studenten aan een opdracht kunnen werken voldoende lang (minimaal half jaar, liefst een jaar).
- Geef de leer-werkenden vooraf voldoende informatie over het programma (inhoud) en de methodiek van de wijkleerwerkplaats, zoals bijvoorbeeld over de wijze van beoordeling.
- Maak het onderscheid tussen de beoordeling door de praktijkbegeleider (opdrachtgever) en de docentbegeleider minder groot, zodat de opdrachtgever voldoende wordt gehoord.
- Beoordeel leer-werkenden vooral op leeruitkomsten. Besteed met andere woorden vooral aandacht aan wat de leer-werkende daadwerkelijk leert, dan aan competenties en leerdoelen die van tevoren zijn vastgelegd.
- Zorg er voor dat studenten van een reguliere opleiding toestemming hebben van de examencommissie om vrijer aan een praktijkopdracht te kunnen werken. Anders blijft het vooral bij “papieren” opdrachten.
- Zorg er voor dat leer-werkenden voor aanvang van een praktijkopdracht voldoende zijn onderlegd op gebied van onderzoeksmethodologie. Vooral voor leer-werkenden op mbo-niveau is dit nieuw.
- Zorg voor scholing van leer-werkenden en reeds werkzame professionals samen.
- Zet het concept positieve gezondheid nog meer op de voorgrond.

Vervolg

In de periode van februari tot september 2019 hebben vertegenwoordigers van de gemeente Venlo, werkveld- en onderwijsorganisaties getracht om te komen tot een intentieverklaring of overeenkomst waarin de onderlinge samenwerking tussen de betrokken instellingen t.b.v. de inzet van leerwerkenden in een

leerwerkgemeenschap bij de Huizen van de Wijk in Venlo-Blerick formeel zou worden geregeld. Hierbij deed zich de moeilijkheid voor dat de gemeente Venlo en welzijn- en zorginstellingen bezig waren met aanbestedingsprocedures en dat het dus nog niet duidelijk was welke instellingen uiteindelijk in Venlo-Blerick ondersteuning en zorg aan (kwetsbare) burgers zouden gaan leveren en welke instellingen dus aan de leerwerkgemeenschap zouden gaan deelnemen. Afsproken is om toch alvast ervaringen op te doen met studenten van reeds bestaande opleidingen van Fontys en Zuyd en op basis van deze ervaringen geleidelijk naar de invulling van een intentie- of samenwerkingsovereenkomst toe te werken, hierbij rekening houdend met de eerder genoemde verbeterpunten. Meer concreet zijn de volgende werkafspraken gemaakt:

- Vertegenwoordigers van de werkveldorganisaties formuleren actuele praktijkvragen.
- Vertegenwoordigers van de onderwijsorganisaties herformuleren de praktijkvragen zodanig dat deze voldoen aan de criteria voor afstuderen van welzijn- en zorgopleidingen en leggen de vragen voor aan afstudeerstudenten van deze opleidingen zodat zij de mogelijkheid hebben om deze te kiezen voor hun afstudeeropdracht.
- Vertegenwoordigers van de werkveld- en onderwijsorganisaties benoemen ieder een beperkt aantal werkveld- en docentbegeleiders (aanspreekpunten voor studenten) die goed op de hoogte zijn van de actuele ontwikkelingen in het werkveld en onderwijs.
- Studenten dienen gemiddeld 40 uur per week aan hun afstudeeropdracht te werken; dit mag deels ook 's avonds of in het weekend zijn, zodat zij dit bijvoorbeeld kunnen combineren met een parttime baan als ze die hebben.
- Studenten worden door de docentbegeleiders geïnformeerd dat zij in ieder geval de vrijdag moeten reserveren voor het (gezamenlijk) werken aan de afstudeeropdrachten in Venlo-Blerick.
- Studenten starten bij Fontys en Zuyd hun afstudeeropdracht met een introductieprogramma op het gebied van onderzoeksmethodologie en statistiek alsmede op het gebied van organiseren en ondernemen.
- Parallel aan het hierboven genoemde introductieprogramma volgt een plenaire aftrap in Venlo-Blerick waarin studenten van Fontys en Zuyd onderling en met de werkveld- en docentbegeleiders kunnen kennismaken. Dit vormt tevens het startpunt van een oriëntatiefase voor de studenten, waarin zij de gelegenheid krijgen om met diverse betrokkenen (burgers en professionals) en hun activiteiten in Venlo-Blerick kennis te maken. Deze oriëntatiefase is bedoeld om het werkveld te leren kennen en om de praktijkvragen i.s.m. het werkveld nader te concretiseren in een afstudeeronderzoek- en opdracht.
- Voor de werkveldorganisaties is het een voorwaarde dat de studenten praktisch aan het werkveld worden verbonden en voor het werkveld zichtbaar zijn. De studenten worden daarom door het werkveld en het onderwijs uitgedaagd om naast het doen van hun afstudeeronderzoek, vooral ook adviezen en tips aan het werkveld te geven en dus hun specifieke vakkennis in te zetten. Aan het eind van de afstudeerperiode leveren de studenten een dienst of product op met een praktische toepassing waarin de competenties ondernemen, organiseren en (kwaliteit) beheren in terugkomen. In verband met bestaande opleidingseisen dienen de studenten aan het einde van de afstudeerperiode tevens een afstudeerscriptie in te leveren en een presentatie te verzorgen. Eerder dienen de studenten al concept versies van hun scriptie in te leveren.
- Bij de beoordeling van de studenten zal het werkveld met name bezien in hoeverre een student een product of dienst heeft opgeleverd waar het werkveld iets aan heeft. De onderwijsinstellingen toetsen met name in hoeverre een student het onderzoek(proces) goed heeft onderbouwd.

De hierboven genoemde aanpak heeft erin geresulteerd dat in september 2019 een groep van acht studenten is gestart met het uitvoeren van afstudeeropdrachten bij de Huizen van de Wijk in Venlo-Blerick: vijf studenten van Fontys (2x opleiding Fysiotherapie, 2x opleiding Podotherapie en 1x opleiding Logopedie) en drie studenten van Zuyd (3x opleiding Ergotherapie). Het is de bedoeling dat deze afstudeeropdrachten in februari 2020 worden afgerond.

Pilot De Fabriek Maasbree 1

Korte beschrijving

De Fabriek in Maasbree is eigendom van Rendiz, een onderneming die deelneemt in verschillende participatie- en ontwikkelingstrajecten. De Fabriek betreft een voormalig fabrieksgebouw waar volwassenen terecht kunnen voor een zinvolle dagbesteding in de vorm van o.a. creatieve activiteiten, een maaltijd en gesprek. In de zomer van 2018 is tevens een begin gemaakt met de bouw van woningen voor 24-uurs zorg. In de periode van 5 februari 2018 t/m 22 juni 2018 hebben 18 derdejaars studenten van de opleiding Ergotherapie en 2 derde- en vierdejaars studenten van de opleiding Engineering van Zuyd Hogeschool – in het kader van de keuzemodule Innovatieve Technologie – gewerkt aan praktijkopdrachten in De Fabriek te Maasbree. Tevens heeft hier een vierdejaars student van de opleiding Social Work van Zuyd Hogeschool in de periode van 5 februari 2018 t/m 23 mei 2018 een praktijkopdracht in het kader van haar “vrije keuze” minor en haar afstudeerwerkstuk uitgevoerd (integreren van belevings-gerichte zorg voor mensen met dementie).

Belangrijkste bevindingen

Doordat het programma en de methodiek van de leerwerkplaats waren gericht op studenten van de nieuwe brede bachelor Gezondheid i.o., maar de studenten – net als in de pilot Huizen van de Wijk Venlo-Blerick – afkomstig waren van reguliere opleidingen met eigen, specifieke studie-eisen, ontstond er vaak een spanningsveld tussen wat voor de opdrachtgevers en studenten wenselijk en mogelijk was. Omdat de studenten voor hun studiepunten afhankelijk waren van hun eigen opleidingseisen, hebben zij vaak de bijbehorende criteria i.p.v. de criteria van de nieuwe opleiding i.o. gevolgd. Niettemin heeft de pilot informatie opgeleverd voor de (door)ontwikkeling van nieuwe (wijk)leerwerkplaatsen. De volgende verbeterpunten kwamen naar voren:

- Formuleer het einddoel (beoogd eindproduct en beoogde leeruitkomsten) en het plan van aanpak (waaronder de wijze van beoordeling) van de praktijkopdracht in een driepartijenoverleg: praktijk-student-opleiding. Daarmee is eenduidige sturing beter te realiseren.
- Zorg er voor dat de onderwijsvorm een “open” structuur heeft, dat wil zeggen dat de leer-werkende grotendeels vrijgesteld wordt van verplichte structuren vanuit het bestaande onderwijs dat hij op dat moment volgt (indien van toepassing). Formuleer alleen de eindtermen en het aantal EC's en niet het proces en de eisen waaraan de leer-werkenden moeten voldoen.
- Laat praktijk en onderwijs een kader geven (bijvoorbeeld in de vorm van een thema) en laat de studenten daarbinnen zelf ontdekken en onderzoeken in de praktijk welke verbetering, kans of knelpunt daarin van belang is.
- Verder gelden dezelfde verbeterpunten als voor de pilot Huizen van de Wijk.

Pilot De Fabriek Maasbree 2

Korte beschrijving

Zoals hierboven aangegeven betreft De Fabriek een voormalig fabrieksgebouw waar volwassenen terecht kunnen voor een zinvolle dagbesteding in de vorm van o.a. creatieve activiteiten, een maaltijd en gesprek. In de zomer van 2018 is tevens een begin gemaakt met de bouw van woningen voor 24-uurs zorg. In de periode van september 2018 t/m juni 2019 hebben studenten van Zuyd Hogeschool, de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en ROC Gilde Opleidingen met name in het kader van de bouw van de woningen voor 24-uurs zorg in De Fabriek praktijkopdrachten uitgevoerd. Het betrof de volgende studenten:

- Vier derdejaars studenten van de opleiding Ergotherapie van Zuyd Hogeschool in het kader van hun stage in de periode van 3 september 2018 t/m 28 juni 2019.
- Achttien derdejaars studenten van de opleiding Ergotherapie, twee derdejaars studenten van de opleiding Health Care Engineering en twee vierdejaars studenten van de opleiding Communication

and Multimedia Design van Zuyd Hogeschool in het kader van het keuzevak Innovatieve Technologie in de periode van 3 september t/m 14 september 2018.

- Een student van de opleiding Communicatie en een student van de opleiding Management in Zorg en Dienstverlening van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen in de periode van 3 september t/m 28 februari 2019.
- Een tweede- en derdejaars student van de opleiding Maatschappelijke Zorg niveau 4 van ROC Gilde Opleidingen in het kader van hun stage in de periode van eind augustus 2018 t/m begin juli 2019.

Belangrijkste bevindingen

De onderstaande punten werden als positief ervaren in deze pilot. Het advies is om deze punten bij de (door)ontwikkeling van een (wijk)leerwerkgemeenschap mee te nemen.

- Voorbereiding / selectie van studenten (diversiteit bij studenten).
- Vast team van docent- en praktijkbegeleiding.
- Vanuit de werkplek en niet vanuit schoolbanken leren.
- De kernrollen (communicator, innovator, ondernemer, professional, expert en samenwerker) van de leerwerkende en de aandachtsgebieden in het werkveld (financiën, zorg, welzijn, technologie, ketenpartners) gebruiken als kapstok.
- Eigen ontwikkelplan van de leerwerkende leidend laten zijn.
- De student aan de hand van zijn eigen ontwikkelplan aan elke rol toetsen om te kunnen beoordelen of de student een hbo- / mbo-diploma verdient.
- Werken vanuit eigen energie en kracht (waar wil ik iets aan veranderen of iets van leren ?)
- Leren en ontwikkelen met cliënten (gasten), professionals, studenten en docenten van verschillende opleidingen/niveaus. Hierdoor ontstaat een veilige sfeer waarbij niveau opleiding, functie etc. niet van belang is maar vooral vanuit motivatie en betrokkenheid geleerd.
- Ondersteunen van studenten maar ook van professionals en vrijwilligers door docenten en begeleiders/experts waarbij sprake is van een onderlinge wisselwerking wat betreft het leereffect.
- Een passende groeps grootte; bij De Fabriek zijn 8 leerwerkenden mogelijk.

Pilot Opleiden binnen Zorgkrachtvanu

Korte beschrijving

In deze pilot is gestart met het vormen van een zogenoemde DIP-Gemeenschap (een leerwerkgemeenschap voor de Duurzaam Inzetbare Professional). Het was een samenwerkingsverband van zorg- en opleidingsorganisaties. In een lerende community werd onderzocht hoe de zorg slimmer en innovatiever kan, over de grenzen van de eigen organisaties heen. Tegelijkertijd werd gewerkt aan behoud en duurzame inzetbaarheid van zorgmedewerkers. Met de DIP-gemeenschap wilden de deelnemende zorgorganisaties beschikken over goed geschoolde, breed en flexibel inzetbare professionals die zorg kunnen verlenen bij meervoudige en veranderde hulpvragen en zoeken zij samenwerking met onderwijsorganisaties die meebewegen met de actuele opleidingsbehoefte.

In februari 2017 is gestart met het opzetten van de eerste pilotgroep met een mix van zorgprofessionals van de zorgorganisaties Vincent van Gogh, STEVIG en Dichterbij. De werving van de zorgprofessionals werd uitgevoerd onder verzorgenden (minimaal niveau 3 mbo) en hbo-professionals zoals verpleegkundigen en agogen. De betrokken onderwijsorganisaties waren ROC Gilde Opleidingen en Fontys Hogescholen. Bij de werving binnen de verschillende organisaties kwam naar voren dat de titel van het experiment niet gelukkig gekozen was. Hierdoor is de DIP-Gemeenschap omgezet naar Zorgkrachtvanu waarbij inzetbaarheid van medewerkers die mobiel/flexibel inzetbaar wilden zijn over grenzen van organisaties centraal stond. Daaraan zaten zowel arbeidsvoorwaardelijke als ontwikkelingsgerichte aspecten.

Belangrijkste bevindingen

Uiteindelijk is het project stukgelopen op de arbeidsvoorwaardelijke aspecten en keuzes daarin van de bestuurders van de organisaties.

Pilot Wijkleerplaats Heerlen (wijk Heerlerheide / Heerlen Noord)

Korte beschrijving

De Wijkleerplaats Heerlen was een leer- en werkomgeving waarin studenten, professionals, docenten en ouderen in een kwetsbare positie intensief hebben samengewerkt. De wijkleerwerkplaats was gericht op het bevorderen van de zelfredzaamheid en de participatie in de samenleving van deze ouderen. Hierbij was er bijzondere aandacht voor zorgtechnologie. Er participeerden vooral studenten van welzijns- en zorgopleidingen op mbo niveau 3 en 4, maar ook studenten op hbo niveau 5. Er hebben 24 mbo-studenten hun praktijkstage op de leerwerkplaats uitgevoerd. De pilot vond plaats van 2015 t/m 2016 en is in 2017 geëvalueerd. De betrokken onderwijsorganisaties waren ROC Arcus College en Zuyd Hogeschool. De betrokken welzijns- en zorgorganisaties waren MeanderGroep e.a.

Het eerste jaar stond vooral in het teken van de vormgeving van de wijkleerplaats en de eerste stappen in het ontwikkelen en uitvoeren van onderwijsactiviteiten. Er werd een geschikte fysieke omgeving gevonden voor de wijkleerplaats, een woning van pilotpartner MeanderGroep in de wijk Heerlerheide, die behalve als thuisbasis voor een thuiszorgteam tevens als leerhuis ingericht werd met studie- en overlegfaciliteiten. Alle medewerkers van het thuiszorgteam die de rol van werkbegeleider op zich namen zijn geschoold in deze rol. In het tweede jaar zijn de onderstaande activiteiten gerealiseerd.

Klikmomenten

Iedere werkdag tussen 12:30 en 13:30 vond er op de wijkleerplaats een klikmoment plaats. De studenten kwamen hier bij elkaar om hun leerproces met zowel de werkbegeleiders als met de andere studenten te bespreken. Iedere dinsdag was een docent van het Arcus College en/of een docent van Zuyd Hogeschool bij het klikmoment aanwezig geweest, om dit moment te transformeren van moment van zorgoverdracht naar een echt leermoment. Aangezien studenten van verschillende opleidingen en niveaus tijdens dit klikmoment bij elkaar kwamen werd peercoaching, het leren van en met elkaar, extra gestimuleerd tijdens het klikmoment.

Intervisie

Voor de begeleiders zijn intervisie sessies ontwikkeld en verzorgd door docenten van Arcus College en Zuyd Hogeschool. De sessies waren vooral bedoeld voor de werkbegeleiders, gezien hun rol t.a.v. het beoordelen van studenten en leiden van de klikmomenten.

Masterclasses

Gemiddeld is eenmaal per zes weken een masterclass georganiseerd voor met name Arcus docenten Zorg en Welzijn (en andere betrokken geïnteresseerden), om deze docenten bij te scholen over verschillende relevante onderwerpen op het gebied van de extramurale (ouderen)zorg. In totaal zijn 6 masterclasses in het studiejaar 2015-2016 verzorgd.

Inventarisatie zorgtechnologie

Aangezien zorgtechnologie een belangrijk inhoudelijke aandachtspunt voor de wijkleerplaats was heeft een inventarisatie plaatsgevonden van de technologie die binnen de MeanderGroep in het betrokken thuiszorgteam werd gebruikt, evenals de meningen van enige cliënten en thuiszorgmedewerkers over de inzet van deze technologie. Op basis van deze inventarisatie is er voor de studenten binnen de wijkleerplaats een opdracht gericht op zorgtechnologie ontwikkeld (als onderdeel daarvan werd bijvoorbeeld geoefend met beeldbellen met een cliënt van de MeanderGroep en er is een aparte presentatie over zorgtechnologie voor de studenten ontwikkeld).

Onderwijsmodule zelfredzaamheid voor de opleiding Welzijn

Docenten van de welzijnsopleiding Medewerker Maatschappelijke Zorg (MMZ) van het Arcus College en Zuyd Hogeschool hebben een module voor studenten welzijn ontwikkeld, gericht op sociale redzaamheid, zelfregie en risicosignalering van / bij thuiswonende ouderen. Naast theoretische kennis hebben studenten in groepjes

een interview met een oudere voorbereid en bij de oudere thuis in de omgeving van de wijkleerplaats uitgevoerd. Filmopnamen van deze interviews zijn nabesproken en bediscussieerd. De geïnterviewde ouderen zijn vooraf getraind door een docent van Zuyd Hogeschool. Deze module is door 18 derdejaars studenten MMZ, niveau 4, gevolgd in het studiejaar 2015-2016.

Uit de evaluaties bleek dat de studenten het interviewproject leuk en leerzaam vonden, o.a. doordat ze met een variatie aan levensomstandigheden van ouderen en hun netwerken in aanraking kwamen (qua vitaliteit, participatie in de wijk, etc). Enkele praktische verbeterpunten worden verwerkt voor de uitvoering in het komende studiejaar (timing van activiteiten, tijdige informatie richting ouderen).

Praktijkstages in het wijkleerbedrijf

In het studiejaar 2015-2016 hebben in totaal 24 mbo-studenten hun stage bij de wijkleerplaats uitgevoerd. Dit betrof zowel BOL (n=18) als BBL (n=6) studenten, waarbij BBL studenten als werknemer in dienst waren bij de MeanderGroep. Alle studenten liepen 24 à 36 uur stage per week, overwegend gedurende een langere periode (minimaal 10 weken, maar het merendeel tenminste 4 maanden). In vergelijking met 'reguliere' praktijkstages in de thuiszorg of in andere zorgsettings, werden de studenten op de wijkleerplaats intensiever en gestructureerder begeleid (denk o.a. aan de dagelijkse klikmomenten), ontvingen ze aanvullende leeropdrachten – o.a. met betrekking tot het gebruik van zorgtechnologie – en vond de werkbegeleiding plaats door goed getrainde thuiszorg medewerkers. Verder hebben enkele verpleegkunde studenten van Zuyd Hogeschool hun eerstejaars stage uitgevoerd in het thuiszorgteam dat gelieerd is aan de wijkleerplaats, maar deze stages waren nog niet volgens het nieuwe leerplaats-concept ingericht.

Belangrijkste bevindingen

Studenten

Studenten hebben de begeleiding in het wijkleerbedrijf in het algemeen als heel prettig ervaren. Zij hadden het gevoel dat ze altijd bij medewerkers terecht konden voor vragen. Ook vonden ze dat ze op de leerwerkplaats veel vrijheid kregen om zelfstandig te werken. Een verbeterpunt betreft volgens hen de tijdige planning en informatievoorziening over met welke werkbegeleider de student tijdens welke dienst 'meeloopt'. Ook waren zorgdossiers van cliënten soms nog niet compleet, waardoor de uitwerking van onderwijsopdrachten vertraging opliep. Het was niet voor alle studenten mogelijk om een vergelijking te maken met 'reguliere praktijkstages' omdat de stage op de wijkleerplaats soms hun eerste stage was. De overige studenten vonden de begeleiding op de leerplaats inhoudelijk beter en praktisch beter georganiseerd.

Werkbegeleiders

Alle vier de werkbegeleiders waren tevreden over de intervisie sessies; ze droegen volgens hen duidelijk bij aan een betere begeleiding van studenten. Ook vonden ze het prettig dat er veel ruimte was voor het stellen van vragen en inbrengen van 'eigen thema's'. Het klikmoment met de studenten vond men eveneens een meerwaarde hebben, maar de interactie tussen de studenten kan nog beter. Daarnaast zou het goed zijn wanneer de werkbegeleiders meerdere malen per week aanwezig kunnen zijn bij de klikmomenten. Men was tevreden over de samenwerking en communicatie met de coördinerende docent van het Arcus College (die tenminste wekelijks aanwezig is bij het klikmoment). Het contact met de mentoren van Arcus College (stagebegeleiders van de studenten) zou volgens de werkbegeleiders intensiever kunnen, bij voorkeur door elkaar vaker persoonlijk te ontmoeten (nu gaat de meeste communicatie – veelal op initiatief van de werkbegeleiders - per mail).

Tot slot gaven de werkbegeleiders aan dat studenten binnen een wijkleerbedrijf meer leren dan in een 'reguliere stage', met name doordat de begeleiding beter is en studenten hier de mogelijkheid hebben om te sparren met andere studenten.

Conclusies

- Het concept van een wijkleerplaats voor mbo zorg- en welzijnsstudenten is haalbaar en nastrevenswaardig.

- De ervaringen met eerste onderwijsactiviteiten waren positief, in de zin dat betrokken studenten en werkbegeleiders overwegend meerwaarde ervaren (goede begeleiding in 'levensechte leersituaties', mogelijkheden om rolmodellen te ontmoeten, samenwerking tussen studenten van verschillende studiejaren en –niveaus). Bovendien bleek het mogelijk om doelgroep van ouderen actief te betrekken bij de ontwikkeling en uitvoering van het onderwijs in de leerplaats.
- Het realiseren van een wijkleerplaats heeft flinke implicaties voor m.n. de betrokken zorg- en welzijnsorganisaties en onderwijsinstellingen. Het realiseren van goede randvoorwaarden en het daadwerkelijk van de grond krijgen van concrete onderwijsactiviteiten heeft in deze pilot meer tijd en moeite gekost dan vooraf gedacht.

Aanbevelingen

Het verder vormgeven van wijkleerplaatsen past in de gewenste ontwikkelingen die in het onderwijs (en zorgveld) plaatsvinden, waarin leren in en met de beroepspraktijk – in communities van professionals, studenten en docenten – een centrale rol speelt. Vanuit deze pilot kunnen hiervoor enkele aanbevelingen geformuleerd worden:

- In de voorbereidingsfase is het belangrijk om duidelijke afspraken te maken (en deze bij voorkeur ook formeel vast te leggen) over ieders rollen, bijdragen en verantwoordelijkheden. Daartoe behoren ook afspraken over (gedeeld) eigenaarschap.
- Het is belangrijk om stevig te investeren in gezamenlijke visie vorming en goede randvoorwaarden (o.a. training van werkbegeleiders & docentenscholing, goede relaties met professionele en informele organisaties in de wijk, etc).

In verband met praktische hindernissen (regelgeving voor zorg- en onderwijsveld, weinig afgestemde onderwijsprogramma's binnen en tussen de onderwijskolommen mbo en hbo) verdient het de voorkeur om te streven naar 'bescheiden stappen' in het realiseren van vooruitgang.

Pilot Proeftuin Heerlen (wijken Welten-Benzenrade, Heerlen-Centrum en Molenberg)

Korte beschrijving

De Proeftuin Heerlen was eveneens een leer- en werkomgeving waarin studenten, professionals, docenten alsmede ouderen en andere kwetsbare groepen intensief hebben samengewerkt in de wijk. Ook deze wijkleerwerkplaats was gericht op het bevorderen van de zelfredzaamheid en de participatie in de samenleving van kwetsbare groepen. En ook hierbij was er bijzondere aandacht voor zorgtechnologie. De leerwerkenden waren studenten van welzijns- en zorgopleidingen op mbo niveau 3 en 4 alsmede verpleegkunde studenten op hbo niveau 5. Gemiddeld waren er 15 tot 20 studenten die deelnamen. De betrokken onderwijsorganisaties waren ROC Arcus College en Zuyd Hogeschool. De betrokken welzijns- en zorgorganisaties waren divers (gemeente Heerlen alsmede verschillende welzijns- en zorgorganisaties en bedrijven). De pilot Proeftuin Heerlen vond plaats van 2015 t/m 2017 en is in 2017 geëvalueerd.

Er is onder meer gewerkt aan diverse nieuwe technologieën, waaronder de ontwikkeling van een digitaal wijkportaal. Dit portaal bood een ICT infrastructuur voor de koppeling van (ondersteunings)vragen en behoeften van burgers aan het beschikbare aanbod van andere burgers, ondernemers, gemeente, verenigingen en welzijn- en zorgaanbieders in de wijk. Daarmee kon het in principe als basis functioneren voor tal van diensten ter bevordering van de leefbaarheid en het zelfstandig functioneren van kwetsbare groepen in de wijk.

Belangrijkste bevindingen

Studenten hebben het leerwerken in de proeftuin als positief ervaren. Zo gaf een student bijvoorbeeld aan: "Je stelt je eigen doelen en daar handel je naar. Als je tegen knelpunten aanloopt kun je die met je werkbegeleiders en mede-studenten bespreken." Ook werkbegeleiders hebben het leerwerken in de proeftuin als positief ervaren. Een van hen gaf bijvoorbeeld aan: "Het mooie is dat we allemaal van elkaar leren. Er is hier een sfeer van gelijkwaardigheid. Als een nieuwe student komt, wordt hij of zij ook gelijk in de

groep opgenomen. Het is al zoveel jaren geleden dat ik zelf de opleiding volgde; inmiddels komen er nieuwe inzichten en nieuwe methoden. Die leer ik dan weer van de studenten". Terwijl de ervaringen van leerwerkenden en werkbegeleiders over het leerwerken in het algemeen positief waren, bleek de toepassing van nieuwe technologieën in de dagelijkse zorgpraktijk veelal nog moeilijk te zijn. Dit kwam door een veelheid van factoren, zoals het ontbreken van financiering, het niet voldoen aan (inter)nationale standaarden, verschillen in behoeften en ervaringen van cliëntengroepen en onvoldoende aansluiting tussen de techniek en de werkprocessen van professionals. De proeftuin Heerlen was overigens gelieerd aan een adviestraject over de inrichting van de toekomstige zorg en benodigde beroepscompetenties van de Commissie Innovatie Zorgberoepen & Opleidingen van Zorginstituut Nederland. Vanuit de proeftuin is input geleverd aan het eerste advies in april 2015 over de toekomstige zorg, alsook het tweede en laatste advies in november 2016 over het toekomstig opleiden van zorgprofessionals.

Vervolg

In de periode van april t/m juni 2019 is gestart met de doorontwikkeling van het hierboven genoemde initiatief, waarbij de focus is komen te liggen op de zogenaamde ABCD buurten in Heerlen: Aarveld, Bekkerveld, Caumerveld en Douve Weien. Deze buurten zijn geografisch verbonden en bieden een kansrijke infrastructuur. Zo zijn verschillende bedrijven, zorg- en welzijnsorganisaties en woningcorporaties vertegenwoordigd en actief in deze buurten. Bovendien zijn er goed georganiseerde buurtverenigingen en buurtsteunpunten actief. De wijkleerwerkplaats, ook wel Living Lab genoemd, gaat een leerwerk omgeving bieden voor alle deelnemende partijen. Burgers zijn daarbij actief betrokken als belanghebbende en kennisproducent. (Aankomende) professionals leren zoveel mogelijk in de praktijk in plaats van in de schoolbanken. De vragen vanuit het werkveld, de burgers en reeds werkzame professionals, vormen het uitgangspunt voor de leer- en onderzoeksvragen. Het hoofddoel van het Living Lab is om bij te dragen aan de (door)ontwikkeling van kennis en vaardigheden van (aanstaande) professionals (waaronder studenten van de nieuwe bachelor Gezondheid) op mbo- en hbo-niveau zodat zij in staat zijn om vanuit het concept van positieve gezondheid aan de vitaliteit van burgers en buurten te werken. Het is de bedoeling om in de 1^e helft 2020 alvast enkele werkleeropdrachten, bijvoorbeeld in de vorm van afstudeer- of stageopdrachten voor reguliere studenten, of innovatie-opdrachten voor zorgprofessionals, in het Lab onder te brengen. T.z.t. kunnen ook studenten van de nieuwe bachelor Gezondheid aansluiten. Op basis van de ervaringen in andere pilots is gekozen voor een gefaseerde aanpak:

- starten met kleinschalige werkleeropdrachten, die in het begin ook monodisciplinair mogen zijn, waarna uitbreiding met andere disciplines op natuurlijke wijze gebeurt; welke disciplines worden betrokken is afhankelijk van de vragen uit het werkveld;
- starten met een beperkt aantal partijen en vervolgens – afhankelijk van de vragen uit het werkveld – geleidelijk verder uitbreiden met andere partijen; de beoogde kernpartners in het werkveld zijn de gemeente Heerlen, MeanderGroep, Sevagram, Wonen Zuid, Alcander (namens coöperatie Stand-By!), Schakel BV en Kernteam Zuid (wijkraden in de 4 buurten). Vanuit Zuyd Hogeschool zijn opleidingen en lectoraten betrokken in de domeinen Gezondheidszorg & Social Studies, Hotel & Facility Management en Built Environment (zij kunnen verbindingen leggen met andere Zuyd domeinen).

Het Living Lab krijgt een netwerkstructuur, waarbij wordt gedacht aan de volgende contouren:

- De kernpartners spreken gezamenlijk een programmatische aanpak af, bij voorkeur voor 4 jaar, waarbij de voortgang en activiteiten jaarlijks worden besproken en vastgelegd. Samenwerking gebeurt op basis van wederkerigheid, gelijkwaardigheid en gedeeld eigenaarschap. Iedere partner investeert naar eigen mogelijkheden in het Lab. Dat kan vooral door inzet van personeel, maar deels ook door het faciliteren van ruimtes etc. Deze inzet gebeurt met gesloten beurs. Waar kansen liggen kan gezamenlijk naar financiering gezocht worden voor specifieke projecten.
- Het lab kan gecoördineerd worden vanuit een nieuw in te richten Expertisecentrum Vitaliteit & Participatie. Dit centrum wordt vanaf september 2019 doorontwikkeld vanuit het huidige

Expertisecentrum voor Innovatieve Zorg en Technologie (EIZT). Vertegenwoordigers van het nieuwe expertisecentrum kunnen de activiteiten coördineren en diverse overlegvormen voorbereiden.

Pilot Preventiecentrum Zuyd

Korte beschrijving

Het preventiecentrum Gezondheid van Zuyd Hogeschool was aanvankelijk een leerwerkbedrijf van studenten en professionals van de gezondheidszorgopleidingen en richtte zich voornamelijk op de gezondheid en vitaliteit van medewerkers en medestudenten van Zuyd Hogeschool. Mede in het kader van het IZO-project is het preventiecentrum in 2018 uitgebreid naar andere opleidingen van Zuyd Hogeschool en helpen studenten ook steeds vaker bij preventieprojecten van externe partners, zoals welzijn- en zorginstellingen, bedrijven, gemeenten en onderwijsorganisaties in de regio. Met deze interne en externe uitbreiding is het preventiecentrum een leerwerkbedrijf geworden van waaruit multidisciplinaire studentengroepen in verschillende contexten, ARBO-diensten aanbieden maar ook werken aan projecten gericht op vitaliteit & participatie van burgers en wijken. Zo hebben studenten via het preventiecentrum onder meer deelgenomen aan de IZO-pilots van de Fabriek (zie de afzonderlijke beschrijvingen van deze pilots elders in dit document). In het preventiecentrum vormen de studenten de front-office. De supervisie vindt plaats door docenten van de betrokken opleidingen.

Belangrijkste bevindingen

Het preventiecentrum blijkt een goede makelaarsfunctie te kunnen vervullen tussen vraag en aanbod van enerzijds praktijkopdrachten op het gebied van gezondheid en vitaliteit in Zuyd Hogeschool en de regio en anderzijds multidisciplinaire groepen studenten van Zuyd Hogeschool die kunnen leren en werken in deze projecten. De kracht van het preventiecentrum is dat het over een uitgebreid netwerk van externe partners beschikt en dat het studenten van verschillende opleidingen bij elkaar kan brengen. Inmiddels heeft het preventiecentrum een groot aantal verzoeken van interne en externe partners ontvangen. Op dit moment lopen met name studenten van academies ergotherapie, verpleegkunde, sociale work, fysiotherapie en logopedie, hun praktijkstage en afstudeerstages bij het Preventiecentrum. Daarnaast is er ook ruimte voor de studenten om zich te profileren op het gebied van arbo-dienstverlening, preventie, voorzorg en gemeenschapszorg. De uitdaging voor de komende jaren is om het aantal studenten verder uit te breiden en ook andere opleidingen meer te betrekken. Een andere uitdaging is er voor zorgen dat de inzet van studenten van de verschillende opleidingen van Zuyd Hogeschool via het preventiecentrum structureel wordt, zodat studenten (vrijwel) continu in projecten kunnen leren en meewerken.

Pilot Qeske

Korte beschrijving

Qeske is een zelforganiserende leerwerkgemeenschap (community of practice) van en voor iedereen: (aankomende) ondernemers, (aankomende) professionals op mbo-, hbo- en wo-niveau, (aankomende) wetenschappers, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, arbeidsongeschikten, ex-gedetineerden, leerlingen van een basisschool etc. Het is een open ecosysteem waar mensen iets kunnen brengen en halen, waar zij kunnen participeren, waar zij kunnen (mee)werken aan de op- of doorstart van een bedrijf of de (door)ontwikkeling van een dienst of product, desgewenst in het kader van hun opleiding of deskundigheidsbevordering.

De deelnemers werken in verschillende samenstellingen samen en leren daarbij van elkaar. Het is ook een manier om eigen (verborgen) talenten tot ontwikkeling te laten komen en een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van de regio/samenleving. Aankomende professionals (studenten) kunnen er praktijkopdrachten doen (bv. in het kader van een afstudeeropdracht, stage of minor). Daarbij worden ze begeleid door een werkveld- en en docentbegeleider.

Studenten hebben bij een praktijkopdracht te maken met twee soorten doelen: projectdoelen en leerdoelen. De realisatie van de projectdoelen is vooral van belang voor de opdrachtgever (bv. ondernemer)_ en wordt dan ook vooral door de opdrachtgever beoordeeld. De realisatie van de leerdoelen is vooral van belang voor

het eigen leerproces van de student, het voldoen aan de opleidingseisen en dus voor het behalen van een diploma en wordt dan ook vooral door de docent beoordeeld. De student is eigenaar en verantwoordelijk voor de realisatie van beide soorten doelen. De student neemt verantwoordelijkheid over zijn eigen leerlijn en is in die zin autonoom.

Alhoewel Qeske geen formele grondslag heeft en ook geen groeiplannen, zijn er in relatief korte tijd al meerdere locaties in Kerkrade, Maastricht, Vaals en Mwanze (Tanzania) ontstaan, die onderling met elkaar in verbinding staan. De locaties in Kerkrade bestaan sinds 2015. De andere locaties zijn van recentere datum. Op de hoofdlocatie in Kerkrade zijn gemiddeld 60 ondernemende burgers actief, waarvan de helft leerlingen/studenten. De leerlingen/studenten zijn afkomstig van basisonderwijs, voorgezet onderwijs en techniek- en zorgopleidingen van ROC Arcus College, Fontys Hogescholen en Zuyd Hogeschool.

Iemand kan voor korte tijd in Qeske participeren in de rol van gast. Hier zijn in principe geen kosten aan verbonden. Blijft iemand voor langere tijd participeren en claimt hierbij vaste ruimte, dan wordt deze in de rol van gebruiker een passende financiële bijdrage gevraagd.

Belangrijkste bevindingen

Qeske groeit: het aantal locaties en deelnemers neemt gestaag toe. Inmiddels zijn er drie nieuwe locaties in Nederland waar wordt gedacht aan de toepassing van het Qeske concept. Ook in Aken en Kenia zijn nieuwe Qeskes in dop. De deelnemers in Qeske leren veel van elkaar en het maakt jongeren bewust van het feit dat zij zelf innovator op ondernemend of wetenschappelijk gebied kunnen zijn. Enerzijds werken studenten en (docent)onderzoekers mee aan de op- of doorstart van bedrijven en de (door)ontwikkeling van diensten en producten en anderzijds werken ondernemers en reeds werkzame professionals mee aan de (door)ontwikkeling van onderwijs (bijvoorbeeld de ontwikkeling van een nieuwe minor). Qeske heeft de Uitstralingsprijs 2017 van de gemeente Kerkrade gekregen.

Zelforganisatie zorgt ervoor dat elk Qeske zijn eigen identiteit heeft. Deelnemers met een open, ondernemende en lerende houding vinden vanzelf een plek die bij hun past. Mensen die graag vasthouden aan vaste structuren voelen zich minder thuis in Qeske.

Pilots met betrekking tot specifieke onderwijs-eenheid

Pilot Module Preventie 1

Korte beschrijving pilot

In de modulaire deeltijdopleiding Toegepaste psychologie van Fontys Hogeschool HRM en Psychologie is er direct vanaf het begin van de opleiding sprake van praktijkopdrachten. Studenten doen opdrachten in de praktijk waar de praktijk iets aan heeft en de student iets van leert. Studenten dienen praktijkopdrachten uit te voeren voor diverse modules, waaronder de module Preventie. Gemiddeld zijn studenten een jaar lang een tot twee dagdelen per week bezig met deze praktijkopdrachten. Ook van deelnemers die losse modules volgen op contractbasis, wordt verwacht dat ze praktijkopdrachten kunnen doen.

Het leerdoel van de module Preventie is om: (a) een onderbouwde preventieve psychologische interventie te kunnen ontwikkelen, voortkomend uit een actuele vraag uit het werkveld en (b) een bijgestelde onderbouwde preventieve psychologische interventie uit te kunnen voeren, voortkomend uit een actuele vraag uit het werkveld bij de doelgroep.

De module Preventie omvat 30 EC en is in het 1^e en 2^e semester van het studiejaar 2017-2018 (periode 1 september 2017 tot 5 juli 2018) voor het eerst aangeboden. Deelnemers waren 41 eerstejaars studenten van de hierboven genoemde deeltijdopleiding, samen met studenten van de modulaire deeltijd opleiding Pedagogiek. Studenten voerden hun praktijkopdracht uit op hun eigen werkplek of op een praktijkplek die zij voor deze module gezocht hebben. Voorbeelden van praktijkplekken waar studenten de opdracht uitgevoerd hebben zijn: Stichting 113, diverse basisscholen en kinderdagverblijven, Koninklijke Marechaussee, Rabobank, Defensie, Albert Heijn, zorginstellingen.

Belangrijkste bevindingen

Het bleek dat er in het begin meer tijd en informatie voor de studenten nodig was om de praktijkopdracht helder te krijgen. Verder kwamen in de pilot de volgende verbeterpunten naar voren:

- Meer 1 op 1 begeleiding van studenten realiseren (differentiatie op inhoud en tempo).
- De digitale leeromgeving beter geschikt maken voor 1 op 1 begeleiding van studenten (individuele feedback) en communicatie met studenten in het algemeen.
- Beter zicht realiseren op de individuele voortgang van studenten. Tussentijdse monitoring is belangrijk. Dit geeft studenten sturing/structuur. Dit vraagt van docentbegeleiders meer coachingsvaardigheid dan inhoudelijke deskundigheid, maar ook rolflexibiliteit.
- Meer aandacht aan deelvaardigheden geven, zoals onderzoeksmethodieken, evaluatiemethodieken, observatietechnieken, feedback leren geven, gespreksvaardigheden, groepsgesprekken leiden, leren interviewen, leren trainingen/workshops geven en leren presenteren.
- Meer uniformiteit tussen docenten realiseren wat de informatievoorziening betreft.
- Een betere verhouding (aantallen) realiseren tussen toegepaste psychologie en pedagogiek studenten.
- Beter contact tussen praktijkbegeleider en docentbegeleider realiseren.

Pilot Module Preventie 2

Korte beschrijving pilot

De hiervoor genoemde module Preventie werd in het 1^e en 2^e semester van het studiejaar 2018-2019 (periode september tot de zomervakantie) voor de tweede keer aangeboden. Er is hierbij meer tijd genomen voor de startfase om studenten meer tijd te geven hun praktijkopdracht helder te krijgen en op te starten. Verder is in de bronnenbank meer structuur aangebracht door documenten per fase te organiseren. Daarnaast zijn kennisclips toegevoegd van het model van planmatiger interventie ontwikkeling. Deelnemers waren vijf 1^e jaars studenten en drie 2^e jaars van de deeltijdopleiding Toegepaste psychologie van Fontys Hogeschool HRM en Psychologie, samen met 24 studenten van de modulaire deeltijd opleiding Pedagogiek. Voorbeelden van praktijkplekken waar studenten de opdracht uitgevoerd hebben zijn: Driessen Verf, Stichting Contour de Twern, Willem van Oranje college, GGN, stichting Get Praut, Fontys Sociaal Innovatie Centrum Werkgeluk.

Belangrijkste bevindingen

Preventie lijkt geen module te zijn om de studie te starten als enige verbinding/betrokkenheid met dit onderwerp (nog) ontbreekt bij de student. Ook hebben studenten dan nog niet alle benodigde deelvaardigheden, zoals bijvoorbeeld onderzoek kunnen doen. Het lijkt dus beter te zijn om de module Preventie later in de studie te plannen. Inmiddels wordt aankomende 1^e jaars aangeraden alleen voor deze module te kiezen als ze een werkplek hebben waar al een preventievraag ligt. Ook krijgt de modulaire deeltijd opleiding vanaf studiejaar 2019-2020 een propedeuse waarin de vaardigheden worden opgenomen die een deel van de studenten in de module preventie nu bij de start onvoldoende beheerst. Te denken valt aan: observeren, interviewen, rapporteren, literatuur verwerken, presenteren. Verder blijkt helemaal leerwegaafhankelijk onderwijs lastig te zijn. Wellicht moet er meer worden gezocht naar een balans. De pilot heeft tenslotte geleid tot de volgende verbeterpunten:

- Meer differentiatie op inhoud en tempo in studentengroepen realiseren of juist meer homogeniteit qua snelheid en capaciteit in de studentengroepen realiseren. Een te grote diversiteit leidt tot gemis aan profijt voor de goede studenten. In de bijeenkomsten vanaf periode 3 wordt inmiddels meer gedifferentieerd tussen de groepen.
- Meer tussenstappen in de leerroute realiseren, bijvoorbeeld meer aangeven dat in week 3 de probleemanalyse aangeleverd moet worden. In de fase van de analyse (periode 1 & 2) zijn inmiddels drie tussentijdse feedbackmomenten gerealiseerd. Dan weten studenten ongeveer of ze op schema zijn en is ook duidelijk wat de gevolgen dan voor hen zijn.

- Beter contact van docentbegeleider met de praktijkleerwerkplek realiseren. Inmiddels is er drie maal per jaar telefonisch contact met de praktijkwerkplek.

Pilot minor Vital Communities 1

Korte beschrijving pilot

De interdisciplinaire minor Vital Communities van Zuyd Hogeschool gaat over het leefbaar krijgen en houden van communities. De verzorgingsstaat maakt plaats voor de participatiestaat. Burgers moeten een groter deel van hun behoefte aan zorg en ondersteuning zelf regelen. Maar hoe doe je dat als gemeenschap, buurt, wijk, straat, woongroep? De volgende thema's staan daarmee centraal in deze minor:

- Leefbaarheid en actieve burgerkracht
- Zelfredzaamheid
- Positieve gezondheid
- Cohesie, diversiteit
- Leven in de buurt versus leven met de buurt
- Inclusieve samenleving, participatie
- Hoe geef je invulling aan "burgers in the lead"

De minor betreft 15 EC; een voltijdse, 10 weken durende onderwijseenheid en is voor de eerste keer aangeboden van 20 november 2017 tot 9 februari 2018. Studenten gingen vanuit de interfacultaire module Duurzame Wijkvernieuwing in 4 interdisciplinaire groepen aan de slag met praktijkopdrachten. In elke groep zaten 4-5 studenten van de opleidingen Facility Management, Social Work en Ergotherapie van Zuyd Hogeschool. In totaal deden 19 studenten (hoofdzakelijk 4^e jaars) mee met deze minor.

De 10 weken waren grofweg ingedeeld in twee weken oriëntatie op de opdracht, twee weken analyse van de opdracht, 3 weken waardering en uitvoering van de opdracht en tenslotte een week evaluatie. Week 9 was ingericht voor toetsing en week 10 voor herkansing van de toetsing. De eerste twee weken waren ingericht met een grote diversiteit van onderwijsvormen; zowel bv. colleges, als workshops, als bezoek aan living labs, of andere locaties. De resterende weken waren consequent als volgt ingericht: één keer per week (op maandag) vond coaching plaats op het proces, door twee docenten, die elk twee groepjes begeleidden. Eén keer per week (op donderdag) vond er coaching plaats op de inhoud, door inhoudelijke experts. Verder waren er op maandag en donderdag inspirerende verdiepende sessies gepland met docenten/lectoren/experts. De andere dagen waren door de studenten zelf in te plannen voor het "veldwerk".

De toetsing binnen de minor vond plaats via diverse tafelgesprekken. Doel van de "kennistafel" is om de vakinhoudelijke kennis m.b.t. de benodigde competenties te toetsen. In de "toepassings- en transfertafel" werd bekeken, in hoeverre de student in staat is om kennis, theorie en methoden die hij voor zijn project gebruikt heeft kan toepassen. Aan de "portfoliotafel" liet de student zijn eigen ontwikkeling en groei met betrekking tot de competenties van de minor zien. Voor alle drie tafels is beschreven hoe de student zich moet voorbereiden, welke competenties getoetst worden en welke beoordelingscriteria gehanteerd worden (5 punt schaal). Tijdens een tafeltoets zitten vier studenten aan een tafel. Twee docenten beoordelen de studenten. Bijvoorbeeld bij de toepassingstafel presenteert een student kort zijn project en wordt dan ondervraagd door de andere studenten. De uiteindelijke beoordeling per student werd gebaseerd op de presentatie (pitch), de verdediging van zijn project en de participatie in de vragenronde bij de andere studenten.

Belangrijkste bevindingen

In de pilot is met name gelet op het functioneren van de procesbegeleiding (organisatie en werkwijze) en de toetsing (vorm, normering en werkwijze). Dit heeft geleid tot de onderstaande aanbevelingen voor de (door)ontwikkeling van nieuwe (wijk)leerwerkplaatsen.

Aanbevelingen m.b.t. de procesbegeleiding

- Zorg voor een goed verwachtingsmanagement; maak duidelijk aan studenten wat ze kunnen verwachten en wat dit van hen vraagt.
- Gebruik de eerste week om de studenten zelf een vital community te laten worden.
- Zorg voor goede opdrachten, dat wil zeggen met diversiteit, waar studenten zich mee kunnen vereenzelvigen en met flexibele en welwillende opdrachtgevers, die ruimte en tijd hebben waarbinnen de opdracht daadwerkelijk door studenten kan worden uitgevoerd.
- Zorg voor een passende fysieke context, ook wat betreft faciliteiten (bv wifi), liefst in de omgeving van de praktijkopdracht.
- Laat studenten bewust een opdracht kiezen; daarmee zijn de leermogelijkheden voor studenten maximaal.
- Stuur naar concrete resultaten; dat heeft meerwaarde voor alle stakeholders.
- Betrek lectoren/inhoudelijke experts bij de praktijkopdracht.
- Benoem het inzetten van eigen expertise van studenten in de criteria van de beoordeling.
- Zorg voor inhoudelijk onderwijs m.b.t. bepaalde thema's, waarbij de koppeling naar de opdracht duidelijk is, als procesbegeleiding.
- Zorg voor minstens 2 keer in de week voor procesbegeleiding, vooral in het begin van de opdracht.
- Wellicht kan een soort "strippenkaart" worden geregeld voor consult, training on the job.
- Misschien is het goed om af en toe van coach te wisselen in de procesbegeleiding.
- Er is expliciet onderwijs nodig om onderling interprofessioneel leren van studenten te stimuleren; laat hen bv. elkaar inspirerende sessies geven, of zet hier specifieke trainingen op in. Doe dit vanaf week 1.
- Zorg voor een reële facilitering in uren voor docentbegeleiders.
- Verzeker dat docentbegeleiders flexibel zijn in tijd en werkwijzen.
- Neem tijd voor intervisie tussen docentbegeleiders gedurende het onderwijs.
- Bespreek in intervisie de balans tussen "vrijlaten" en wat meer "directief sturen" van studenten.
- Bespreek in intervisie dilemma's die je als docentbegeleider ervaart.
- Een onderwijsinstelling dient te zorgen voor facilitering van dergelijk onderwijs; meer flexibiliteit in tijd en plaats van docenten, materialen en middelen (bijvoorbeeld meenemen van beamers, reiskostenvergoeding, etc). Strakke randvoorwaarden en regels vanuit een strak opgestelde OER maken het lastig manoeuvreren.

Aanbevelingen m.b.t. toetsing

- De manier om met "tafelgesprekken" te toetsen is een geschikte manier om gerelateerd aan uitgevoerde projecten kennis en toepassing te toetsen.
- De gebruikte vijfpuntschaal is voldoende "scherp" om tussen de studenten te differentiëren.
- Voor alle toetstafels zou het goed zijn om replicerbare criteria voor een zeer goed (10) en voor de grens tussen voldoende / onvoldoende te hebben.
- Goed is om de tafelgesprekken met minimaal 2 docenten te doen. Eventueel is het goed om hier ook het werkveld te laten mee beoordelen.
- Bepaal in hoeverre binnen een tafelgesprek de kernhandelingen van de nieuwe "gezondheidsprofessional" in het kader van het IZO-project terug kunnen komen.
- Zorg ervoor, dat studenten weten wat de docentbegeleider tijdens de toets doet en niet doet.
- In de voorbereiding op de toets is het van belang, dat helder is welke competenties (of kernhandelingen) getoetst worden.
- In de toetsprocedure moet voor student en docentbegeleider helder zijn, wie de inhoud van de toets bepaald. Kies de student welke competenties getoetst worden en/of de docent?
- Zorg voor een procedure, die in de toets garandeert dat er voldoende diepgang bereikt wordt.
- Vermeid dat studenten samen getoetst worden, die samen in een projectgroep gewerkt hebben. Het is een voordeel wanneer studenten in de toetsgroep weinig van elkaars projecten weten.

Pilot minor Vital Communities 2

Korte beschrijving

De minor Vital Communities is voor de tweede keer aangeboden van 19 november 2018 tot 5 februari 2019. Studenten van Zuyd Hogeschool gingen in 4 interdisciplinaire groepen aan de slag met praktijkopdrachten. In elke groep zaten 4-5 studenten van de opleidingen Facility Management, Social Work, Ergotherapie en Verloskunde. Bij Ergotherapie ging het om 3^e jaars en bij de overige betrokken opleidingen om 4^e jaars. In totaal deden 20 studenten mee met deze minor. Het ging om de volgende opdrachten:

- Wat maakt dat bewoners trots zijn op de wijken Nazareth en Limmel in Maastricht?
- Wat zijn de ervaringen van de bewoners ten aanzien van de burgerparticipatie rondom het leefbaar maken van het Dohmenplein en de wijk Eygelshoven in Kerkrade?
- Hoe kan het vrijwilligersprobleem worden aangepakt door de verschillende burgerinitiatieven in het kader van het project Gebrookerbos in Parkstad Limburg?
- Hoe kan de buurtbetrokkenheid worden aangepakt door de verschillende burgerinitiatieven in het kader van het project Gebrookerbos in Parkstad Limburg?

Belangrijkste bevindingen

De belangrijkste aanpassingen, met een positief effect, ten opzicht van pilot 1 waren:

- Kennistoets in week 5 en niet pas op het einde. Dit had een positieve invloed op het kunnen toepassen van de geleerde kennis in de praktijk van de eigen projecten.
- Organisatie en inhoud van toetstafels eerder bekend maken en samen oefenen.
- Beter afstemming tussen coaches en experts door samen de expertbijeenkomsten inhoud te geven adhv thema's/vraagstukken die volgens de studenten en/of coaches speelden.
- Meer tijd nemen als coaches om in de context aanwezig te zijn. Hierdoor kon je de sfeer beter proeven dan dit te moeten concluderen uit de woorden van de studenten. De coaches waren zodoende meer een onderdeel van het proces.

Bijlage 1 Voorbeeld uitwerking leer-werk-route met tijdspad voor 10 weken

Vooraf

1. Je hebt via jouw opleiding (online) informatie ontvangen over de mogelijkheid om een opdracht te doen op een wijkleerwerkplaats Vitaliteit en Participatie (in het vervolg leerwerkplaats genoemd). Deze informatie omvat tenminste:
 - de locaties en contexten van de beschikbare leerwerkplaatsen;
 - een of meer actuele vragen van burgers en/of professionals in deze leerwerkplaatsen;
 - welke kernhandelingen door jou kunnen worden ontwikkeld;
 - de zes pijlers van positieve gezondheid;
 - de beoordelingskaders;
 - een tijdspad voor 10 weken (zie hieronder);
 - de naam van een contactpersoon voor meer informatie en/of aanmelding (een praktijk- en/of docentbegeleider).
2. Je hebt een keuze gemaakt uit de beschikbare leerwerkplaatsen, waar je jouw opdracht wil uitvoeren.

Week 1- 2 Oriënteren: leerwensen en praktijkvraag (her)formuleren

1. Je maakt kennis met de praktijk- en docentbegeleider(s) alsmede met je mede leer-werkenden (peer group) op de gekozen leerwerkplaats.
2. Je bepaalt samen met je docentbegeleider jouw individuele leerwerkwenen: je bepaalt het instapniveau t.a.v. de te ontwikkelen kernhandelingen en het niveau dat je in de komende 10 weken wilt bereiken.
3. Je hoort van je praktijkbegeleider wat volgens haar of hem het knelpunt / de behoefte van de burger is en je stelt, samen met je mede leer-werkenden, hierover vragen ter verheldering en verdieping.
4. Je loopt mee met een of meer burgers en/of professionals en ervaart het knelpunt / de behoefte van de burger (je wordt je bewust van de setting). Je praktijkbegeleider faciliteert jou en je mede leer-werkenden bij het verkrijgen van toestemming van de betreffende burgers en/of professionals en bij het maken van afspraken.
5. Je toetst in samenwerking met je mede leer-werkenden in hoeverre het knelpunt klopt bij:
 - de burgers (groepsniveau);
 - je praktijkbegeleider en andere professionals;
 - wat bekend is in (online) literatuur (kort);
 - je docentbegeleider.
6. Je (her)formuleert i.s.m. je mede leer-werkenden de praktijkvraag vanuit het perspectief van de betrokken burgers en je formuleert een of meer deelvragen die je de komende weken gaat beantwoorden.
7. Je presenteert jouw leerwensen en deelvraag(en) aan je mede leer-werkenden, praktijk- en docentbegeleider en past deze op basis van de ontvangen feedback zo nodig aan.
8. Je praktijk- en docentbegeleider toetsen jouw deelvraag(en) aan de volgende voorwaarden:
 - het is geformuleerd vanuit het perspectief van de betrokken burgers;
 - het is helder en eenduidig geformuleerd;
 - het legt een relatie met de zes pijlers van positieve gezondheid;
 - het besteedt bij voorkeur ook aandacht aan de eventuele inzet van technologie;
 - het past bij de door jou te ontwikkelen kernhandelingen (rekening houdend met je instapniveau).
9. Je ontvangt een go/no go van je praktijk- en docentbegeleider.

Week 3 - 4 Exploreren: leerdoelen en praktijkopdracht formuleren

1. Je doet praktisch en theoretisch onderzoek om vanuit jouw leerwensen en deelvraag(en) een praktijkopdracht aan jezelf te formuleren:
 - je bepaalt voor welke burgers je de positieve gezondheid wil verbeteren en waarom;
 - je bepaalt op welke wijze je jouw verbetering inhoud en vorm wil geven;
 - je bepaalt in hoeverre er (ook) een technologische oplossing mogelijk is;
 - je bepaalt op welke wijze je jouw leerwensen inhoud en vorm wil geven;
 - je leest aanvullende literatuur over de aanpak die je wilt volgen;
 - je voert aanvullende gesprekken met de betreffende burgers en/of professionals;
 - je vraagt zo nodig toestemming aan de betreffende burgers en/of professionals om mee te werken aan jouw praktijkopdracht.
2. Je presenteert jouw praktijkopdracht aan je mede leer-werkenden (peer group), praktijk- en docentbegeleider en past deze op basis van de ontvangen feedback zo nodig aan.
3. Je praktijk- en docentbegeleider toetsen jouw praktijkopdracht aan de volgende voorwaarden:
 - het is helder welke bijdrage je gaat leveren aan het verbeteren van positieve gezondheid, waarom en voor welke doelgroep (het beoogde praktijkresultaat is helder);
 - het is helder wat je leerdoelen zijn: wat kan ik straks wel, wat ik nu niet kan (het beoogde leerresultaat is helder);
 - de werkverdeling tussen jou en je mede leerwerkenden is helder;
 - het is helder welke rol technologie gaat spelen (indien van toepassing);
 - jouw praktijkopdracht kan naar verwachting binnen een termijn van 6 weken op de leerwerkplaats worden uitgevoerd en (grotendeels) afgerond.
4. Je ontvangt een go/no go van je praktijk- en docentbegeleider.

Week 5 - 6 Plan ontwikkelen

1. Je ontwikkelt een plan, op basis waarvan jouw praktijkopdracht kan worden uitgevoerd:
 - je bepaalt d.m.v. welke stappen je de beoogde leerresultaten gaat realiseren;
 - je bepaalt d.m.v. welke stappen je de beoogde praktijkresultaten gaat realiseren;
 - je bepaalt op welke wijze (hoe, waar en met wie) jouw aanpak een bijdrage gaat leveren aan het verbeteren van de positieve gezondheid van de betreffende burgers;
 - je maakt een bijbehorende, realistische tijdsfasering;
 - je leest aanvullende literatuur over de wijze waarop je jouw aanpak inhoud en vorm zou kunnen geven en hoe deze kan bijdragen aan de beoogde leer- en praktijkresultaten;
 - je voert aanvullende gesprekken met de betreffende burgers (inclusief informele circuit) en/of professionals;
 - je bepaalt hoe jouw leerroute zich verhoudt tot die van je mede leer-werkenden: is jouw leerroute voldoende op die van je mede leer-werkenden afgestemd t.b.v. het beantwoorden van de gezamenlijke praktijkvraag?
2. Je presenteert jouw plan aan je mede leerwerkenden (peer group), praktijk- en docentbegeleider en past deze op basis van de ontvangen feedback zo nodig aan.
3. Je praktijk- en docentbegeleider toetsen jouw plan aan de volgende voorwaarden:
 - het is helder d.m.v. welke stappen de beoogde praktijk- en leerresultaten worden gerealiseerd;
 - de betreffende stappen zijn voorzien van een realistische tijdsfasering;
 - het is helder hoe een bijdrage wordt geleverd aan de zes pijlers van positieve gezondheid;
 - het is helder welke doelgroep(en) en/of professionals en/of technologie (indien van toepassing) bij de uitvoering van het plan worden betrokken;
 - het is helder welke bijdrage het plan levert aan de beantwoording van de gezamenlijke praktijkvraag.
4. Je ontvangt een go/no go van je praktijk- en docentbegeleider.

Week 7 - 9 Plan uitvoeren, evalueren en waar nodig bijstellen

1. Je voert jouw plan uit, afzonderlijk en in groepjes mede leer-werkenden (peer group).
2. Je koppelt tenminste wekelijks de tussenresultaten terug naar je mede leerwerkenden (peer group), praktijk- en docentbegeleider en ontvangt feed back.
3. Waar nodig stel je jouw plan tijdig bij.

Week 10 Pitch en beoordeling

1. Je bereidt een pitch voor, waarin je kort en krachtig de gerealiseerde praktijk- en leerresultaten, met de bijbehorende onderbouwing, presenteert aan de betrokken burgers, professionals, je mede leerwerkenden (van binnen en buiten je peer group), praktijkbegeleider en docentbegeleider. Tijdens de pitch besteed je ook aandacht aan mogelijke vervolgstappen, bijvoorbeeld voor volgende leerwerkenden op de leerwerkplaats.
2. Je praktijkbegeleider (opdrachtgever) beoordeelt het gerealiseerde praktijkresultaat. Hierbij worden de volgende beoordelingscriteria gehanteerd:
 - In hoeverre is het beoogde praktijkresultaat gerealiseerd?
 - In hoeverre is het gerealiseerde resultaat helder gepresenteerd tijdens de pitch?
 - In hoeverre levert het resultaat een bijdrage aan de vitaliteit en participatie / positieve gezondheid van de betrokken doelgroep?
 - In hoeverre is het praktijkresultaat onderbouwd door praktisch en theoretisch onderzoek?
 - In hoeverre zijn de praktijkresultaten helder gedocumenteerd, opdat de ontwikkelde kennis kan worden overgedragen, bijvoorbeeld naar volgende leer-werkenden op de leerwerkplaats?
3. Je docentbegeleider beoordeelt het gerealiseerde leerresultaat op basis van je pitch en een portfolio (door jou aangeleverd bewijs). Hierbij worden de volgende beoordelingscriteria gehanteerd:
 - de hierboven genoemde criteria en
 - de vraag in hoeverre de beoogde leerresultaten (de gewenste ontwikkelingen in kernhandelingen) zijn gerealiseerd. Hierbij gelden de criteria die worden gesteld vanuit de eigen (bestaande of nieuwe) opleiding.